

Marczaliné Németh Erika /intézményvezető, Koppány-völgyi Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat/ előadása:

Kistérségi Gyermekvédelmi Tanácskozás –Kapoly
gyermekvédelmi tájékoztatók összegző értékelése
2009. március 27.

Talán mára már mindenki számára közzismert az ENSZ Nyilatkozat azon meghatározása, mely szerint „... a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége...” , azaz a gyermeki létből fakadóan védelemre szorul, akkor is, ha nem veszélyeztetett.

Amennyiben mindezt általánosságként elfogadjuk, akkor természetessé válik azon alapgondolatunk, hogy a jelzőrendszer valamennyi tagjának helye és szerepe van a gyermekvédelemben.

A gyermekekkel foglalkozó intézményektől és személyektől (védőnők, bölcsőde, óvodák, iskolák, rendőrség, pártfogó, családgondozók) beérkezett és feldolgozásra került írásos tájékoztatók alapján adok átfogó értékelést a jelzőrendszer 2008. évi működéséről.

A kistérségben érintett intézmények közül az elmúlt évhez képest lényegesen több - összesen 29 - intézménytől érkezett vissza írásos tájékoztató. Ebből is jól látható, hogy mindazok, akik e területen dolgozunk fontosnak tartjuk a gyermekek veszélyeztettségének megelőzésért és megszüntetésért végzett munkánkat, valamint azt, hogy tapasztalatainkat és tudásunkat egymással is megosszuk.

A gyermekekkel közvetlenül foglalkozó nevelési-oktatási intézmények, valamint a védőnői szolgálatok megítélése alapján a kistérségben felmerülő problémák közül – a tavalyi évtől eltérően – az első helyre a gyermekek következtlen, elhanyagoló neveléséből fakadó magatartási és tanulási problémák kerültek és csak ezt követően jelennek meg az anyagi nehézségek, melyet elsősorban a munkanélküliségre vezetnek vissza. Mindezekből következően komoly problémaként jelenik meg a szülők és a család helytelen életvitele, mely elsősorban az alkoholizmusban nyilvánul meg és gyakran családi konfliktusokhoz vezet. A családon belüli bántalmazás szerencsére azonban kevés helyen jelent meg a jelzett problémák között. Azonban a rendőrség tájékoztatója alapján a tabi rendőrőrs területén 32 %-al nőtt a fiatalok sérélmére elkövetett bűncselekmények száma.

Az oktatási-nevelési intézmények zöme jelezte problémaként a gyermekek nem megfelelő testi higiénáját, amit azonban nem magyarázhatunk a családi anyagi problémájával, a szegénységgel. Ennek ellenér szinte valamennyi intézmény ruha adományokkal igyekszik segíteni a családoknak. A családok életmódjából, a következtlen és elhanyagoló nevelésből adódóan egyre több gyermeknél tapasztalható az agresszív magatartás. Mely egy része a kielégítetlen szükségletekből (fusztráció), más része a média és a család által közvetített mintákból adódik. Az intézmények ezekre, az újfajta problémákra nincsenek kellőképpen felkészülve, gyakran a Nevelési Tanácsadó és a Gyermekjóléti Szolgálat segítségét veszik igénybe.

Az óvodák zömében jónak ítélik meg a családokkal való kapcsolatot, gyakoriak a családlátogatások, a szülők javarészt megfogadják nevelési tanácsaikat. Az iskolákban azonban már kevésbé jónak mondható a kapcsolat, gyakran a szülői értekezletekre korlátozódik, ahová a problémás gyermekek szülei nem mennek el. Azonban szerencsére az értekezletek és fogadóórák mellett szülőkkel való kapcsolattartás számos új formája jelenik meg az intézményeinknél, mint például: a szülői klubok, közös kirándulások, táborozások szervezése. A szülők azonban gyakran nem élnek ezekkel a felkínált lehetőségekkel. A tapasztalatok alapján még mindig jellemző az ellenállás bizonyos segítő vagy kapcsolatépítő kezdeményezésekkel szemben.

Szinte valamennyi intézmény jelezte azt, hogy a veszélyeztetett gyermekek esetén több alkalommal a gyermekjóléti szolgálat munkatársaival közösen mentek családlátogatásra.

Nagyon nehéz reális képet alkotni a gyermekvédelmi gondoskodásra szorulóknak számáról mivel a hátrányos és veszélyeztetett helyzet definiálása az oktatási-egészségügyi- szociális intézmények eltérő jogszabályi háttéréből adódóan nem egységes.

Az intézményi statisztikák azonban kétségbeejtőek. A beérkezett írásos beszámolók alapján a nevelési-oktatási intézményekbe járó gyermekek közel 50%-a hátrányos helyzetű. A gyermekvédelmi gondoskodást igénylő gyermek száma évről évre emelkedő tendenciát mutat.

A bedegkéri általános iskolában 100%-os a hátrányos helyzetű tanulók aránya, magas még a somogymeggyesi tagiskolában (81%), az andocsi általános iskolában (65%), a törökkoppányi általános iskolában (54%), a bábonymegyeri tagiskolában (29%), legkevesebb a tabi iskolákban (katolikus – 27%; általános – 23%)

Az óvodák közül a legrosszabb helyzetben a somogymeggyesi óvoda van (81%), ezt követi a bedegkéri (76%), kisbárapáti (74%), bábonymegyeri (60%), kapolyi (54%) a sort Szivárvány Napközi Otthonos Óvoda (17%) zárja.

A veszélyeztetettség megítélésében nélkülözhetetlen az érintett intézmények közös statisztikai egyeztetése szolgálatunkkal, ami több esetben meg is történt, vannak azonban még mindig hiányosságok. Több intézmény nem jelölt meg veszélyeztetett gyermekszámot.

Gyermekjóléti szolgáltatás igénybe vevők számának alakulása 2008-ban:

	<i>Tabi központ</i>	<i>Kányai alközpont</i>	<i>Nágocsi alközpont</i>	<i>Törökkoppányi alközpont</i>	<i>Kisbárapáti alközpont</i>	<i>Össz.:</i>
Alapellátásban gondozott gyermekek száma	96	17	33	13	9	168
Védelembbe vett gyermekek száma	9	19	24	10	12	74
Családba fogadás	3	-	1	-	-	4

Átmeneti nevelt gyermek száma	24	23	3	3	3	56
Összesen:	132	59	61	26	24	302

A családok szocio-kulturális hiányosságainak enyhítésének eszközeként több intézmény a szabadidős programokat jelöli meg.

Azonban a szabadidős vagy fakultatív foglalkozások szervezésében – néhány kivételtől eltekintve – arányaiban még mindig zömében az iskolákhoz kötődő szakkörtevékenységeket jelnek meg. Tapasztalataink azt mutatják, hogy nagyobb eredményességgel működnek azok a közösségépítő/fejlesztő foglalkozások, amelyek a fiatalok önszerveződésére építenek. Több intézmény is jelzete, hogy szükség lenne olyan közösségi térre ahol a kamaszok megfelelő kulturált körülmények között, értelmesen tölthetik el szabadidejüket.

Fontos szempontnak vélem szolgálatunk részéről az intézményekkel való szorosabb kapcsolattartást, mely közös prevenciós célzatú programokban, ismereteink és tudásaink rendszeres kicserélésében, közös esetmegbeszélések és probléma kezeléseknél nyilvánulhat meg.

A gyermekvédelemmel összefüggő képzések, tanfolyamok látogatottsága a jelzőrendszeri tagok között igen alacsony, azonban a szolgálatunk által szervezett jelzőrendszeri összejöveteleken zömében részt vesznek az intézmények képviselői. Itt kell azonban meg említenem, hogy sajnálatos tény, hogy az egészségügy képviselőivel zömében egy irányú a kapcsolat, kérésünkre többnyire segítőkészek, de tőlük ritkán jön jelzés.

A jelzőrendszeri tagoktól a szolgálathoz érkező esetjelzések alakulása az eltelt évben:

Jelzést küldő szerv / központ	Tab	Nágocs	Kánya	Törökkoppány	Kisbárapáti	Összesen:
Jegyző/körjegyző	8	-	16	-	1	25
Rendőrség	3	3	2	5	2	15
Pártfogó	4	-	-	-	3	7
Oktatási-nevelési intézmény	16	11	14	1	4	46
Szociális intézmény	4	-	-	-	-	4
Egyéb szóbeli	21	3	24	1	5	54
Összesen:	56	17	56	7	15	151

Esetjelzések főbb problémátípusok alapján (halmozott adat):

Kezelt probléma típusa szerint / központ	Tab	Nágocs	Kánya	Törökkoppány	Kisbárapáti	Összesen:
Anyagi	672	68	126	92	193	1211
Gyermeknevelési	233	20	35	124	154	566
Gyermekintézménybe beilleszkedési nehézség	38	22	24	3	7	94
Magatartászavar, teljesítményzavar	55	22	36	33	16	162
Családi konfliktus (szülő- szülő, szülő-gyermek)	175	118	76	32	36	437
Szülők, család életvitele	280	267	25	29	7	608
Szülői elhanyagolás	18	6	49	18	10	101
Családon belüli bántalmazás (fizikai, szexuális)	9	18	2	-	-	29

Fogyatékoság, retardáció	14	13	6	-	-	33
Szenvedélybetegek	4	19	1	1	1	26
Összesen:	1498	573	440	332	424	3267

Az esetjelzések általános tendenciáit követve a szóbeli jelzések száma ez eltelt időszakban továbbra is magas arányt mutatnak. A kollegák kiemelt figyelmet fordítanak a jelzések formai és tartalmi követelményeire. A fenti mutatók alapján továbbra is a hatósági illetve az oktatási-nevelési intézmények felől érkeznek az írásos jelzések zömében.

A főbb problématípusok vonatkozásában továbbra is az anyagi veszélyeztetettség áll előtérben, azt követi a családok életvitele, majd kapcsolati díszfunkciói (anya-gyermek, párkapcsolati konfliktusok) és az elégtelen gyermeknevelés veszélyeztető körülményei.

A kialakult problémák kezelésére vonatkozó javaslatok a jelzőrendszeri tagok részéről a következők voltak:

- több prevenciós célú program szülőknek, pedagógusoknak, gyermekeknek
- tapasztalatcsere, módszertani tréningek, fórumok szervezése
- a szabadidő programok szervezése
- a családgondozók jelenlétének növelése az oktatási intézményekben
- felvilágosítás, segítségnyújtás gyermeknevelés, háztartásvezetés területén
- nagyobb kapacitás a speciális szolgáltatások igénybevételére
pl: iskolapszichológus, jogi tanácsadás szülőknek, gyógytornász
- hatékonyabb fellépés a káros szenvedélyek és a bűnmegelőzés terén

Intézményünk koordináló szerepénél fogva a jövőben igyekszik a legtöbb felmerült igényre választ keresni, ez azonban továbbra is közös összefogásunk eredmény képen valósulhat meg.

Szolgálatunk tervezet feladatai a 2009-es évben a közös munka előmozdításra:

- igény esetén közreműködés az oktatási-nevelési intézmények, önkormányzatok által a prevenció és közösségfejlesztés terén elkészítendő pályázatokban, programokban
- pszichológiai tanácsadás biztosítása havi 8 órában
- egyéni és csoportfoglalkozást az aktív korú nem foglalkoztatottak számára, a motivációs potenciál és készségeik fejlesztése érdekében
- képzés szervezése szakemberek számára a prevenció munka ifjúsági csoportokkal témakörében
- képzés szervezése szakemberek számára a lakosság körében tapasztalható pénzügyi írástudatlanság felszámolása érdekében
- a szociális és mentális problémákkal küzdő gyermekek integrációjának előmozdítása érdekében fejlesztő eszközök beszerzése a mikro-centrumokban
- a szociális kompetenciák fejlesztése érdekében szabadidős és prevenciós programok szervezése a mikro-centrumokban
- jelzőrendszerei összejövetelek szervezése évi hat alkalommal
- a helyettes szülői hálózat kialakítása érdekében az ősztől felkészítő képzést a jelentkező szülők számára

- júniustól egységes pedagógiai-egészségügyi-szociális-civil weblap működtetése a gyermekvédelemben dolgozók közreműködésével www.koppánytudastar.hu

Az intézményi visszajelzések alapján a gyermekvédelmi feladatot ellátók (azaz a jelzőrendszer) együttműködését az érintettek 75%-a jónak, 25%-a megfelelőnek véleményezi.

A gyermekjóléti szolgálat munkatársaival való együttműködés valamennyi visszajelzés alapján jónak mondható.

A kedvezőtlen hatások, az érték – és normavilág válsága, az egyre több családban érzékelhető életvezetési problémák miatt növekszik a feszültség szintje és csökken a feszültségtűrő-képesség. Az ifjúság szociális válsághordozó lett. A káros hatások a gyermekek teljesítmény-, viselkedés-, és kapcsolatzavarainak formájában jelennek meg. Nem hallgathatjuk el azt sem, hogy a tapasztalat azt mutatja, hogy a gyermekvédelmi rendszer dőcög, nincsenek megfelelően kiépülve azok az intézmények amelyeket a Gyermekvédelmi Törvény említ. A jogszabály meghatározza, hogy kinek milyen feladata van a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében. Az is előírás, hogy mindezen feladatok ellátása érdekében együttműködési köteleesség és kölcsönös tájékoztatási köteleesség terheli a jelzőrendszer tagjait. Felelősségünk óriási, élhető világot teremteni a jövő nemzedéke számára, e téren pedig **mindegyikünk együttműködésére szükség van!**

A szolgálatunk részéről megköszönöm az írásos anyagokat, és jelzéseket és az elmúlt évi együttműködésüket számítva önökre 2009-ben is!

Kapoly, 2009-03-22.

Marczaliné Németh Erika

Tájékoztató a városi gyámhivatal 2008. évi hatósági intézkedéseiről, feladatairól

A Tab Városi Gyámhivatalban - 1997. november elsejei megalakulásától - 2 felsőfokú végzettségű köztisztviselő látja el a gyámügyi igazgatási feladatokat. A 2008. évben 2362 db gyámhatósági ügyirat került iktatásra a gyámhivatalban, amely az előző évhez képest 6 %-os csökkenést jelent. Az elmúlt 11 év átlagához viszonyítva viszont 13 %-os növekedést jelent. A gyámhivatal tárgy évben összesen 630 határozatot hozott, ami a megelőző évhez viszonyítva 9 %-os növekedést mutat, s az eddigi átlaghoz képest 12%-os többlet. A városi gyámhivatal illetékességi területe Tab városra és a vonzáskörzetébe tartozó további 24 településre terjedt ki a 2008. évben, melynek összlakossága 2008. december 31-én 16.113 fő.

A városi gyámhivatal feladat és hatáskörét a 331/2006. (XII.23.) Korm. rendelet 4-11.§-ai határozzák meg, melynek keretében az alábbi intézkedésekre került sor.

Ideiglenes hatályú elhelyezések és azt követő döntések

Ha a gyermek felügyelet nélkül marad vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete vagy önmaga súlyosan veszélyezteti azonnali ideiglenes hatályú elhelyezése szükséges.

A gyámhivatal 2008. évben 4 kiskorú ideiglenes hatályú elhelyezését rendelte el, más szerv 10 gyermek ideiglenes elhelyezéséről intézkedett. Az ideiglenes elhelyezés összesen 14 kiskorút érintett, közülük 1 nevelőszülőnél, 7 gyermekotthonban, 2 más bentlakásos intézményben, 4 hozzátartozónál került elhelyezésre. Az ideiglenes hatályú elhelyezést követően a gyámhivatal 8 kiskorút átmeneti nevelésbe vett.

Családi jogállás rendezése

Az év folyamán 4 kiskorú családi jogállása rendeződött a gyámhivatalnál, ebből 1 apai elismeréssel, 3 képzelt apa megállapításával. Apaság vélelmének megdöntése iránti perindításhoz 2 esetben járult hozzá a gyámhivatal.

Családbafogadás

A szülői felügyeletet gyakorló mindkét szülő vagy a szülői felügyeletet egyedül gyakorló szülő kérelmére a gyámhivatal hozzájárulhat ahhoz, hogy a szülő egészségi állapota, indokolt távolléte vagy más családi ok miatt a gyermeket a szükséges ideig más, általa megnevezett család átmenetileg befogadja, gondozza és nevelje, feltéve, hogy a családbafogadás a gyermek érdekében áll. A tárgyévben 3 kiskorú családbafogadására került sor.

Kapcsolattartás

A 2008. évben 17 esetben szabályozta a gyámhivatal a gyermek és a szülő közötti kapcsolattartást, ebből 16 esetben határozattal, 1 esetben egyezséget jóváhagyó döntéssel zárta le az ügyet. A gyámhivatal által szabályozott kapcsolattartási ügyekben 7 alkalommal alkalmazott végrehajtási cselekményt, melyből 2 figyelmeztetés és 5 bírságolás volt.

Átmeneti nevelésbe vétel

A tárgyévben a gyámhivatal 19 kiskorút vett átmeneti nevelésbe. 2008. december 31-én 54 átmeneti nevelt gyermeket tartott nyilván a gyámhivatal, melyből 4 örökbefogadhatónak nyilvánított. Az átmeneti neveltek után 17 hozzátartozót kötelezett a gyámhivatal gondozási díj fizetésére. Az átmeneti nevelésbe vétel fenntartásának szükségességét a gyámhivatal évente felülvizsgálja.

Utógondozói ellátás elrendelése

A gyámhivatal a fiatal felnőtt kérelmére, - illetve a gyermek nagykorúságának elérése előtt a gyám javaslatának figyelembe vételével – elrendeli az utógondozói ellátást, ha a gyermek, illetve a fiatal felnőtt átmeneti vagy tartós nevelésbe vétele nagykorúvá válásával szűnt meg, és

- a) létfenntartását önállóan biztosítani nem tudja, vagy
- b) a nappali oktatás munkarendje szerint, vagy felsőfokú iskola nappali tagozatán tanulmányokat folytat, vagy
- c) szociális bentlakásos intézménybe felvételét várja.

A tárgyév folyamán elrendelt utógondozói ellátásban 2 fiatal felnőtt részesült, december 31-én összesen 15 fő utógondozói ellátásban részesülőt tartott nyilván a gyámhivatal.

Gyámság

A gyámhivatal illetékességi területéhez tartozó területen december 31-én 74 kiskorú állt gyámság alatt. Ebből 8 gyermek esetében családba fogadó személy, 12 gyermeknél hozzátartozó, 2 gyermeknél hivatásos gyám, 18 gyermeknél nevelőszülő, 34 gyermeknél gyermekotthon vezető látja el a gyámságot. Az évi számadásra kötelezett gyámok száma 25. A nyilvántartott nevezett gyámok száma 1 fő. A gyámhivatal a gyámok által évente benyújtandó rendszeres számadásokat elbírálta, a gyámolt terhére okozott kárt vagy hiányt nem állapított meg.

Gondnokság

A gondnokság alatt állók száma december 31-én 183 fő, ebből 124 fő cselekvőképeséget kizáró, 59 fő cselekvőképeséget korlátozó gondnokság alatt áll. A Polgármesteri Hivatal által alkalmazott 3 hivatásos gondnok 105 gondnokolt esetében látja el a gondnokságot. Hozzá tartozó látja el a gondnokságot 78 gondnokolt esetén. Évi számadásra kötelezett gondnokok száma 67. A gondnokok által benyújtott évi rendszeres számadás során hiányt, vagy kárt a gyámhivatal 2 esetben állapított meg, melynek következtében pert

indított a volt gondnok ellen. A gyámhivatal tárgy évben 10 gondnokság alá helyezett személy esetében kezdeményezett pert a gondnokság alá helyezés felülvizsgálata iránt.

Vagyoni ügyek

A gyámhivatal illetékességi területén nyilvántartott ingó- és ingatlan tulajdonos kiskorúak száma 158 fő, gondnokoltak száma 66 fő. 61 kiskorúnak van gyámhatósági fenntartásos betétkönyve, melyben összesen 30.626.000 Ft van elhelyezve. Azon gondnokoltak száma, akiknek gyámhatósági fenntartásos betétkönyve van 124 fő, a betétkönyvben elhelyezett összeg 118.381.000 Ft.

Kiskorúak, illetve gondnokoltak ingatlan tulajdonának elidegenítésével, megterhelésével kapcsolatos jogügyletet 13 esetben hagyott jóvá a gyámhivatal.

Örökbefogadás

A gyámhivatal 6 esetben engedélyezte kiskorú örökbefogadását, ebből 4 gyermek örökbefogadhatónak nyilvánított átmeneti nevelt volt, 2 kiskorú örökbefogadását pedig a szülő hozzájáruló nyilatkozata alapján engedélyezte. Az örökbefogadhatónak nyilvánított kiskorúak száma tárgyévben 1 fő.

Gyermektartásdíj megelőlegezése

A gyermektartásdíj megelőlegezésének akkor van helye, ha

- a) a bíróság a tartásdíjat jogerős határozatában már megállapította vagy van olyan külföldi bíróság, vagy más hatóság által hozott jogerős határozat, amelyet a Magyarországon élő gyermek javára nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján kell végrehajtani, és
- b) a gyermektartásdíj összegének behajtása átmenetileg lehetetlen, továbbá

- c) a gyermeket gondozó szülő vagy más törvényes képviselő nem képes a gyermek részére a szükséges tartást nyújtani, feltéve, hogy a gyermeket gondozó családban az egy főre jutó havi átlagjövedelem nem éri el az öregségi nyugdíj legkisebb összegének kétszeresét.

Tárgyév folyamán gyermektartásdíj állam általi megelőlegezése iránt 8 eljárás indult, mely 10 gyermeket érintett. Mind a 8 esetben 3 évre rendelte el a gyermektartásdíj megelőlegezését a gyámhivatal. December 31-én összesen 26 kiskorú részesült tartásdíj megelőlegezésben, a 2008. évben kifizetett összeg 2.390.000 Ft. Két esetben megszűnt a megelőlegezés, mely 2 gyermeket érintett.

Otthonteremtési támogatás

Az otthonteremtési támogatás célja, hogy az átmeneti vagy tartós nevelésből kikerült fiatal felnőtt lakáshoz jutását, tartós lakhatása megoldását elősegítse. Otthonteremtési támogatásban 4 fiatal felnőtt részesült, a támogatásként kifizetett összeg 6.057.000 Ft.

Dr. Kelemen Katalin gyermekvédelmi szakreferens /DDRÁH Szociális és Gyámhivatala/
előadása:

A helyettes szülői hálózat szerepe és jelentősége

Hol a helye a helyettes szülőnek a gyermekvédelmi ellátórendszerben?

A gyermekvédelmi törvény a helyettes szülői gondozást a gyermekjóléti alapellátások közé sorolja, mint a gyermekek átmeneti gondozásának egyik lehetséges formáját.

Átmeneti gondozást a szülő vagy más törvényes képviselő kérelmére, vagy beleegyezésével kell biztosítani, ha a szülő egészségi állapota, életvezetési problémája, indokolt távolléte vagy más akadályoztatása miatt a gyermek nevelését a családban nem tudja megoldani, és természetes támaszaira (család, barátok) sem tud támaszkodni a gyermek felügyeletének megoldásában. Időtartama a szülő kéréséhez igazodik: néhány nap, néhány hét, néhány hónap, de legfeljebb tizenkét hónap lehet, amely hat hónappal vagy a tanév végéig meghosszabbítható. A szülő gyermeke ellátásában munkaidejéhez igazodóan részt vesz. A helyettes szülői szolgáltatás biztosítása 1999. december 1. óta a települési önkormányzat kötelező feladata, amit azonban más szervezettől is megrendelhet, nem csak saját szervezésben valósíthat meg.

A helyettes szülői tevékenység célja a gyermekvédelmi alapellátásban a család, a szülő gyermekmegtartó-erejének támogatása, a gyermek szakellátásba való sodródásának megelőzése. A helyettes szülői ellátás a tartós veszteséggel járó döntések helyett a kisebb rossz megoldás választása, hiszen az mindenképpen rossz, ha egy gyermeknek el kell hagynia a saját családját. A helyettes szülői ellátás képes kiküszöbölni az intézményes gyermekellátás negatívumait, az elhelyezett gyermek biztonsággal megkapaszkodhat a helyettes szülőben. Fontos tényező az elhelyezés idő-faktora, a cél a gyermek hazakerülése, a lehető legrövidebb idő alatt, hogy a szülőhöz való kötődés a lehető legkevesebb sérülést szenvedje el.

A helyettes szülő a vér szerinti szülő kérésére vagy beleegyezésével-átmeneti időre-a gyermeket otthonába fogadja, és ott teljes körű ellátásáról gondoskodik.

A teljes körű ellátás azt jelenti, hogy a helyettes szülő biztosítja ez alatt az idő alatt a gyermek lakhatását, fejlődését elősegítő, életkorának és egészségi állapotának, egyéb szükségleteinek megfelelő gondozását, nevelését, ételmezését, ruházkodását, gondoskodik a mentálhigiénés és egészségügyi ellátásáról, iskoláztatásáról.

A helyettes szülő azért dolgozik, hogy a gyermek minél előbb visszatérhessen vérszerinti családjához.

Ehhez sok segítséget adhat a gyermekjóléti szolgálat és a település szakmai és civil összefogása.

A helyettes szülőnek szoros együttműködést kell kiépítenie az alapellátás más intézményeivel, elsősorban a gyermekjóléti szolgálattal.

A helyettes szülők megkeresését a gyermekjóléti szolgálat végzi, a hálózat felkészítése és működtetése viszont az önkormányzat feladata.

(Kivéve, ha az önkormányzat más működtetőtől veszi meg a szolgáltatást.)

A helyi önkormányzat jegyzője jelöli ki-vér szerinti család egyetértésével- a helyettes szülői feladatot ellátót, a helyettes szülői jogviszony feltételeinek megfelelő családok közül a legalkalmasabbat. A helyettes szülői gondozás megkezdéséről a helyettes szülő értesíti – a vér szerinti szülő lakóhelye, ha nincs, akkor tartózkodási helye szerinti illetékes gyermekjóléti szolgálatot. Az illetékes gyermekjóléti szolgálat a helyettes szülői tanácsadó útján szakmai tanáccsal segíti a helyettes szülőt feladatai ellátásában, a vér szerinti családdal történő kapcsolattartás alakításában.

Ki lehet helyettes szülő?

A helyettes szülő a családban élő gyermek átmeneti gondozását- a működtető által készített egyéni gondozási nevelési terv alapján- saját háztartásában biztosítja.

Helyettes szülő lehet az, aki:

- 24. életévét betöltötte,
- cselekvőképes,
- Büntetlen előéletű
- Érzelmi és fizikai adottságai, egészségi állapota megfelelő a gyermek gondozására, nevelésére és ezt háziorvosa igazolja
- Indokolt esetben pszichés alkalmasságát szakértői véleménnyel tudja bizonyítani,
- Megfelelő befogadó környezettel rendelkezik, tehát a lakás és környezete a gyermek gondozására, nevelésére, szükségletei kielégítésére alkalmas,
- A jogszabályban meghatározott tanfolyamot sikeresen elvégezte,
- Családjában a házastárs, vagy az élettárs egyetért és hozzájárul a helyettes szülői tevékenységhez

Az önkormányzat ill. a működtető köteles megvizsgálni a helyettes szülőnek jelentkezettek alkalmasságát. Az alkalmassági vizsgálat kiterjed a helyettes család egészére.

A háziorvos igazolja, hogy a jelentkezett személy(ek) nem szenved(nek)-e:

- A gyermek megfelelő ellátását korlátozó testi, érzékszervi, értelmi fogyatékoságban,
- Pszichotikus zavarban,
- Alkoholfüggőségben,
- Kábítószer-függőségben,
- Olyan betegségben, ami nehezítheti a gyermekek teljes körű ellátást.

Az orvosi vizsgálatra bármikor kötelezhető a helyettes család.

Fontos szempont az alkalmasság eldöntésében a helyettes család környezetének milyensége.

A vizsgált körülményeket a környezettanulmányban kell rögzíteni. A tanulmány készítésére a működtető felkérheti a gyermekjóléti szolgálatot, a körzeti védőnői szolgálatot, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot.

Környezettanulmánynak tartalmazni kell az átmeneti gondozás és a befogadás szempontjából lényeges adatokat, tényyszerű megállapításokat, nyilatkozatokat, a család körülményeinek értékelését, az ügyben felvilágosítást adó személy(ek) nevét, pontos címét és a környezettanulmány készítőjének aláírását, beosztását.

A jelentkezett személyt ill. helyettes családot tájékoztatni kell az alkalmasság ill. az alkalmatlanság tényéről.

A helyettes szülői hálózat kialakításában a gyermekjóléti szolgálat fontos szerepet tölt be. Segíti felkutatni azon személyeket és családokat, akik ellátnának helyettes szülői feladatokat. Gyermekjóléti szolgáltatás keretében rendszeresen tájékoztatást ad a fenntartónak/működtetőnek a helyettes szülő feladatairól, a helyettes családok munkájáról, a helyettes szülői jogviszonyról, szervezi a továbbképzéseken való részvételt és nyilvántartást vezet a helyettes szülői férőhelyekről.

A helyettes szülői hálózat jó működése érdekében a gyermekjóléti szolgálat **helyettes szülői tanácsadót** alkalmaz, aki folyamatosan segíti és ellenőrzi a helyettes szülőt feladatai ellátásában. Abban az esetben, ha azt tapasztalja, hogy a helyettes szülő nem biztosítja az átmeneti gondozott gyermek számára a teljes körű ellátást indítványoznia kell a szerződés felbontását. A helyi önkormányzat jegyzőjének köteles írásban jelezni tapasztalatait és javaslatát. A helyettes szülői tanácsadó feladataira a 15/1998. (IV.30.) NM rendelet 100. § (2) bekezdésében foglaltak az irányadók. A helyettes szülői hálózat tevékenységének szakmai ellenőrzése a regionális szociális és gyámhivatal feladata.

A helyi önkormányzat az általa fenntartott ellátások esetében saját rendeletében szabályozza: a helyettes szülői ellátás iránti kérelem benyújtásának módját és az elbírálás szempontjait, a térítési díj mértékét, csökkenésének, elengedésének eseteit, módjait.

Minden esetben a gyermeket és a szülőt, vagy a gyermek törvényes képviselőjét tájékoztatni kell:

- Kapcsolattartásról,
- Értékmegőrzésről,
- Házi rendről, napi rendről,
- Panaszjog gyakorlásának módjáról,
- Az esetleges díjfizetésről.

A szülő, vagy a törvényes képviselő köteles nyilatkozni arról, hogy a tájékoztatást vette, az adatokat a nyilvántartáshoz szolgáltatja, az adatokban bekövetkezett változásokat jelzi.

Általában a kérelmet a lakóhely szerinti illetékes települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál nyújthatják be a szülők, de ettől eltérően is rendelkezhet az önkormányzat.

A helyi önkormányzat feladatai

- Működteti/fenntartja a helyettes szülői hálózatot
- Kijelöli a helyettes szülőt
- Gondoskodik a helyettes szülő folyamatos szakmai segítéséről, illetve ellenőrzéséről
- Kezdeményezi a működtetőnél –a gyermek átmeneti gondozása során felmerülő veszélyeztetettség esetén- az új helyettes szülő kijelölésével egyidejűleg, a megállapodás felmondását. (A gyermekjóléti szolgálat szakmai véleménye és a gyermek törvényes képviselőjének beleegyezése szükséges!)
- Tájékoztatja- mivel tájékoztatási kötelezettsége van- a kérelem benyújtásakor helyettes szülői gondoskodást igénylő személyt:
 - az ellátás tartalmáról és feltételeiről,

- a vonatkozó nyilvántartásokról,
- a kapcsolattartásról (látogatás, távozás, visszatérés rendjéről),
- panaszjog gyakorlásának módjáról,
- kérelmező köteles a tájékoztatás tudomásul vételéről nyilatkozni,
- a nyilvántartáshoz hiteles adatokat szolgáltatni,
- nyilatkozni a jogosultsági feltételek és a személyazonosító adatok hitelességéről.

A település önkormányzatának és a gyermekjóléti szolgálatnak a feladata, hogy az alapellátásokról a helyben szokásos módon tájékoztassa a település lakosait.

Mit biztosít a helyettes szülői átmeneti gondozás?

Az átmeneti gondozás a gyermek teljes körű ellátásának biztosítását teszi kötelezővé.

A gyermek teljes körű ellátása akkor teljesül, ha:

- A gyermek életkorának, fejlettségének megfelelő minőségű-napi-legalább ötszöri étkezése,
- Az egészséges táplálkozás követelményei biztosítottak,
- Ha a gyermek egészségi állapota indokolja az orvos rendelkezéseinek betartását,
- A gyermek ruházata választékban is megfelel a higiénés elvárásoknak, az életmódnak és az évszakoknak,
- A ruházat tisztításáról, javításáról a helyettes szülő gondoskodik,
- Az elhasználódott felszereléseket és használhatatlanná vált ruházat pótlásáról a helyettes szülő gondoskodik,
- A mindennapos tisztálkodáshoz, testápoláshoz szükséges feltételek, tisztálkodási és testápolási szerek, valamint szerek biztosítottak,
- Biztosított a tandíj, a tankönyvek, tanszerek, és minden egyéb felmerülő iskolai költség, a felzárkóztatás és a tehetségfejlesztés költségei,
- Másokkal való kapcsolattartás feltételei biztosítottak, az utazási költségek, postai költségek (levelezés, telefonálás)
- A szabadidő hasznos eltöltésének meg van a lehetősége és az indokolt költségek fedezete,
- A 3 éven felüli gyermek esetében a havi zsebpénz biztosított, amelynek összege:
 - 3-10 éves gyermeknél az öregségi nyugdíj 5%-a,
 - 10-14 éves gyermeknél az öregségi nyugdíj 13%-a,
 - 14 év feletti gyermeknél az öregségi nyugdíj 18%-a.

Mi a feladata a helyettes szülőnek?

Az átmeneti gondozás alatt a helyettes szülő a gyermek teljes körű ellátásáról gondoskodik úgy, hogy közben a szülő felügyeleti joga megmarad.

Tehát a gyermek sorsának alakításában a szülő teljes felelősséggel részt vesz és a helyettes szülővel együttesen a saját lehetőségük és kötelezettségeik megtartásával tesznek meg mindent, hogy a gyermek ebben az időben is szükségleteinek megfelelően legyen ellátva és amikor lehetséges, hazakerüljön a saját családjába.

-Befogadja saját otthonába az átmeneti gondozást igénylő gyermeket, ha a jegyző vagy más működtető őt jelölte ki a feladat ellátására

-Értesíti a gyermekjóléti szolgálatot az átmeneti gondozás kezdetéről,

-Az átmeneti gondozás megkezdésekor- ha az várhatóan egy hónapnál hosszabb időtartamú- a gyermekjóléti szolgálat helyettes szülői tanácsadójával és a szülővel együtt elkészíti a gyermek egyéni gondozási nevelési tervét. A terv célja a gyermek gondozásával, nevelésével, családban történő visszakörülésével kapcsolatos feladatok részletes megtervezése és az abban résztvevők közötti munkamegosztás kidolgozása,

-Folyamatosan biztosítja a gyermek teljes körű ellátását, ezen belül:

--A gyermek nevelését, felügyeletét úgy, hogy a testi, lelki, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődése megfelelő legyen,

-- Kötelező oktatásban való részvételét lehetőleg intézmény váltás nélkül, ha szükséges segíti a felzárkózását, mindezek érdekében kapcsolatot tart az oktatási intézménnyel,

- A gyermek korának megfelelően segíti az önállósulását, személyes ügyeinek intézését, ha kell a pályaválasztását, az önálló életkezdését.

-Folyamatosan biztosítja a gyermek számára nélkülözhetetlen nyugodt, családias légkört,

-Jó kapcsolatot és együttműködést alakít ki a vér szerinti családdal és biztosítja a lehetséges kapcsolattartást,

-Előkészíti és folyamatosan segíti a gyermek visszatérését a vérszerinti családjába.

Helyettes szülői jogviszony

Bármilyen formában biztosítja az önkormányzat a helyettes szülői szolgáltatást, a működtetőnek és a helyettes szülői feladatot vállalónak megállapodást kell kötni, amelyben a jogokat és kötelezettségeket írásban rögzítik.

Az írásba foglalt helyettes szülői szerződés jelenti a helyettes szülői jogviszony létrejöttét.

Az a személy létesíthet helyettes szülői jogviszonyt , aki:

- megfelel a személyi követelményeknek és otthoni környezete alkalmas a feladat ellátására,
- a felkészítő tanfolyamot eredményesen elvégezte,
- vállalja, hogy a saját gyermekeit is beszámítva legfeljebb 5 gyermeket gondoz (eltérni ettől csak abban az esetben lehet, ha a gyermek érdeke kívánja pl. rokoni, testvéri viszony).

A megállapodásban rögzíteni kell:

- a helyettes szülői feladatvállalás időtartamát,
- a gyermek átmeneti gondozásával, nevelésével kapcsolatos helyettes szülői kötelezettségeket,
- a helyettes szülő kapcsolattartási kötelezettségeit,
- a helyettes szülő díjazását.

A megállapodás köthető határozatlan és határozott időre is, az utóbbi esetben a kezdés és a befejezés időpontját rögzíteni kell.

A megállapodást csak közös megegyezés alapján lehet megváltoztatni, melyet mind a helyettes szülő, mind a működtető kezdeményezhet.

A helyettes szülői jogviszony akkor lép életbe, amikor a helyettes szülőhöz ténylegesen beköltözik a gondozásra szoruló gyermek. A jogok és kötelezettségek a tényleges gondozás időszakára érvényesek.

A helyettes szülői jogviszony közös megegyezéssel vagy felmondással abban az esetben szüntethető meg, ha:

- A határozott időre kötött szerződés időtartama lejár,
- A helyettes szülőtől eltávoztak a gondozott gyermekek és az azt követő három hónapon belül újabb gyermek nem kerül gondozásba,
- Az átmeneti gondozás során felmerül a gyermek veszélyeztetettsége és szülői jóváhagyással új helyettes szülőt jelölnek ki,
- A helyettes szülő bűncselekményt követett el,
- A helyettes szülő meghalt,
- A működtető jogutód nélkül megszűnt.

A helyettes szülő díjazása

A helyettes szülő háztartásában saját gyermekeivel együtt 5 kiskorút nevelhet, tevékenységéért a nevelőszülőket illető díjazásban részesül.

Az ellátás időtartamára, a helyettes szülőt helyettes szülői nevelési díj és ellátmány, vagyis helyettes szülői díjazás illeti meg, a gyermek ellátására szolgáló ellátmány mellett, amelyet a működtető folyósít.

A nevelési díj összegét az öregségi nyugdíjhoz viszonyítják: legalacsonyabb összege a mindenkor öregségi nyugdíj minimum 120%-a gyermekenként.

Ennél magasabb a nevelési díj (az öregségi nyugdíj 140%-a), ha az átmeneti gondozásba vett gyermek tartósan beteg, illetőleg fogyatékos.

A nevelési díj mellett ellátmányt kap a helyettes szülő. Ennek összege nem lehet kevesebb az átmeneti gondozás időszakára számított teljes nevelési díj 25%-ánál.

Ez a gyermek ruházatának, iskoláztatásának, a gyermek költőpénzének a biztosítására használható fel, illetve kiegészíti a lakásfenntartás költségeit.

Mindkét összeget havonta folyósítja a működtető.

A helyettes szülői díj összegének megállapításánál általában figyelemmel kell venni:

- Az átmeneti gondozásban élő gyermekek korát és számát,
- A helyettes szülői többletfeladatok ellátását,
- Azt az időt, amit az átmeneti gondozott gyermek esetlegesen a helyettes szülői háztartáson kívül eltölt.

A helyettes szülői díj és az ellátmány felhasználását a működtető folyamatosan ellenőrzi.